

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Voimauttava piiri

piirityöskentely yhteisöllisyyden ja vertaistuen edistäjänä

Katju Koivumaa

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11/2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Katju Koivumaa	Sivumäärä 29 ja 6 liitesivua
Työn nimi Voimauttava piiri – <i>piirityöskentely yhteisöllisyyden ja vertaistuen edistäjänä</i>	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kimmo Lind	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia piirityöskentelyn mahdollisuuksia yhteisöllisyyden ja rakentavamman vuorovaikutuksen edistäjänä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön kentillä. Teoksessa tutkitaan kommunikointikulttuuriin vaikuttavia osatekijöitä, sekä piirityöskentelyn historiaa ja nykymuotoja. Lähdeaineistojen lisäksi käytin tiedonhankintamuotona kyselytutkimusta, jossa selvitin keskustelupiireihin osallistuneiden, sekä toiminnasta kiinnostuneiden henkilöiden kokemuksia aiheesta.</p> <p>Työkaluna piirityöskentely voi tarjota uudenlaisia näkökulmia vertaistuelle, tasavertaisuudelle ja konfliktien ratkaisemiseksi. Opinnäytetyön osana toteutettu piirinjärjestäjän opas perehdyttää piirityöskentelyyn ja se on vapaasti hyödynnettävissä niin koulujen, nuorisotyön, kuin kansalaistoiminnan kentillä.</p>	
Asiasanat vertaistuki yhteisöllisyys voimaantuminen tiedonvälitys kansalaistoiminta koulu	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Katju Koivumaa	Number of Pages 29 and 6 attachment files
Title Empowering circle – Circle work as a contributor for communality and peer support	
Supervisor(s) Kimmo Lind	
Abstract <p>The purpose of this thesis is to study the possibilities of talking circles used to increase communality and more constructive interaction in the fields of civic activity and youth work. Opus examines the elements affecting the communication culture, as well as the talking circle's history and how it is used in a present time. In addition to the source material, I used a survey to get a firsthand knowledge about the circle work from those who already had participated and also from persons who were interested about talking circles.</p> <p>As a tool, talking circles can provide new perspectives for peer support, equality and conflict resolution. As a part of the Thesis project, the Circle work – facilitators guide book provides information on circle work and is freely utilized in the fields of schools, youth work and civic activity.</p>	
Keywords peer support communality empowering communication civic activity school	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SOSIAALINEN KULTTUURI	6
3 PIIRI	9
3.1 Piirityöskentelyn historiaa	9
3.3 Piirityöskentely nykyhetkessä	13
3.4 Mahdollisuuksia	15
4 AINEISTON KERUU	17
4.1 Kokemuksia	18
4.2 Piirin järjestäjänä	22
5 YHTEENVETO	25
6 JÄRJESTÄJÄNOPAS	26
LÄHTEET	27
KYSELYLOMAKE	30
PIIRINJÄRJESTÄJÄN OPAS	33

1 JOHDANTO

Ihmisten väliseen kommunikointiin liittyy useita erilaisia osatekijöitä, joita emme itse toiminnassamme välttämättä edes tiedosta. Näin ollen saatamme toimia tilanteissa enemmän reaktiivisesti, kuin oman ideaalin käyttäytymisen ja rakentavan keskustelukulttuurin mukaan.

Opinnäytetyössäni selvitän piirityöskentelyn mahdollisuuksia toimia työkaluna kohti avoimempaa, tasa-arvoisempaa, turvallisempaa, rakentavampaa ja myötäelävämpää keskustelukulttuuria. Teos on kirjoitettu yhteisöllisyyden, vertaistuen ja yksilön voimaantumisen lisäämisen näkökulmasta. Työssä selvitetään keskustelupiirien historiaa, nykypäivää ja mahdollisuuksia vapaa-ajan vertaistoiminnan ja peruskoulujen maailmassa.

Opinnäytetyön osana toteutin piirinjärjestäjän oppaan, joka on tarkoitettu vapaasti levitettäväksi lehtiseksi kannustamaan ja helpottamaan piirin järjestämistä, sekä turvallisen tilan luomista kaikille. Piirillä ja piirityöskentelyllä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan piirimuotoista keskustelu- ja kommunikointimuotoa. Keskustelupiirin keskeisimmät arvot ovat jo lähtökohtaisesti tasa-arvoistavassa piirimuodossa, jossa jokainen näkee ja kohtaa toisensa, sekä suoran kommunikoinnin sijaan toisen ihmisen syvemmän kuulemisen tavoittelemisessa. Olenkin kuullut keskustelupiirejä kutsuttavan ”listening circles” tai ”sharing circles” -termeillä, eli kuulemis- ja jakamispiireiksi. Mielestäni kyseiset termit kuvaavat todella hyvin piirityöskentelyn syvintä tarkoitusta, toisen kuulemista, kohtaamista ja omista lähtökohdista jakamista.

2 SOSIAALINEN KULTTUURI

”Suorituspainotteinen yhteiskunta vailla muita kuin markkinataloudellisia arvoja syö ihmistä, johtaen henkiseen surkastumiseen” (Baltzar 2012, 143.)

Ihminen on sosiaalinen olento, joka muovaa käytöstään ja toimintaansa muun muassa ympäristön, muiden ihmisten, sekä omien kokemustensa kautta. Yhteiskunnan tasa-arvoisuuden tila vaikuttaa ihmisten välisten sosiaalisten suhteiden laatuun. Mitä eriarvoisempi yhteiskunta on, sitä huonommaksi ja yksipuolisemmiksi suhteet muuttuvat. Tulotasojen tiedetään vaikuttavan muun muassa siihen, kenen kanssa päätämme viettää aikaa ja tämä taas johtaa yksipuolistuvaan kuvaan ympäristöstämme sekä epäluottamukseen oman sosiaalisen aseman ulkopuolelle kuuluviin ryhmiin. (Wilkinson; Pickett 2011, 69 – 71.) Yksilö voi toki vaikuttaa omaan ympäristöönsä ainakin jossain määrin. Vähintään siihen, miten kohtaa toisen ihmisen ja kuinka valitsee lähipiirinsä. Oman identiteetin kehittäminen ja aktiivinen vahvistaminen parantaa kykyä tehdä itsenäisiä valintoja, sekä antaa käsitystä omista voimavaroistamme. (Eischer & Tuppurainen, 2009, 47 – 48.)

Yhtenä suurena osatekijänä identiteetin muovautumisessa on yhteisö ja sellaiseen kuuluminen. Jokaisen yhteisön sisällä on omat sosiaaliset norminsa, joiden kautta jäsenet luovat hahmotelmia rooleista, odotuksista sekä rajoista ja näin ollen rakentavat, ehkä huomaamattomastikin, omaa sosiaalista identiteettiään. Yhteisö tarjoaa yksilölle vertaistukea, antaa toiminnalle merkityksen sekä luo jatkuvuuden kokemuksia. Se poistaa yksinäisyyttä, luo turvaa ja kuulumisen kokemuksia – perusasioita, joita jokainen meistä kaipaa ja tarvitsee. (Harju 2010, 75 – 77.)

Toki yksilön omat henkilökohtaiset prosessit ovat aina keskeisimpiä asioita identiteetin muotoutumisessa, kuuluipa rakentavaan yhteisöön tai ei. Ihmisen henkinen kehittyminen jatkuu läpi elämän ja nykyisen suorituspainotteisen markkinatalouden arvojen vastapainoksi tarvitaankin vahvaa itsensä tuntemista ja

jatkuvaa itseensä tutustumista. Identiteetti muovautuu horjumisista ja vaikeuksien selättämisestä, prosesseista, joissa itsensä kuunteleminen ja arvostus kehittävät persoonallisuutta positiiviseen suuntaan. (Baltzar 2012, 143 – 144.) Humanistisen psykologian näkökulmasta vahvan itsetunnon taustalla on itsensä tuntemisen ja haasteista selviytymisten lisäksi yksilölle tärkeitä asioita, joille omistautua, sekä riittävästi kuulusitulemisen kokemuksia. (Niemelä, Suokko, Tuovinen, Tuunala & Vuorinen 2002, 119 – 121.)

Itsetutkiskelun ja itsetuntemuksen lisäämiseksi tunteiden erottaminen ja niiden sanoittaminen lienee välttämätöntä. Kuitenkin olemme sanoittamisessa ja ehkä jopa tunteiden tunnistamisessa vielä melko alkutaipaleella Suomessa. (Mattila 2014, 221 – 223.) Kuitenkin kaikki vaikuttaa kaikkeen ja etenkin tunne-elämä, olipa se tiedostettu yksilön kohdalla tai ei. Halusimme tai emme, aiemmat tunnekokemukset muovaavat toimintaamme hyvinkin voimakkaasti vaikuttaen näin myös sosiaalisiin toimintamalleihin. (Niemelä ym. 2002, 67 – 68.) Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää tiedostaa ja tunnistaa erilaisia tunteita ja niiden mahdollisesti aiheuttamia reaktioita itsessämme. Ihminen, joka ei ole kovinkaan tietoinen itsestään ja omasta toiminnastaan usein rajoittaa omaa tekemistään tai kokemuksiaan ja helposti siirtää samat rajoitukset muihinkin ihmisiin sosiaalisissa kanssakäymisissä. (Salomaa 2009, 63 – 65.)

Tunnetaitojen vähäisyys ja yleensäkin tunteista puhuminen voi näkyä esimerkiksi lisääntyneenä yksinäisyytenä, jonka tiedetään olevan ainakin Suomessa yksi suurimpia yksittäisiä haasteita. Yksinäisyyttä pidetään jo kansantautiin rinnastettuna ongelmana (Viljanen 2016.) Jo pelkästään yksinäisyyden tiedetään aiheuttavan laajan kirjon erilaisia muita ongelmia, kuten syrjäytymistä, mielenterveys- ja toimeentulo-ongelmia, sekä laajan kirjon erilaisia muita terveysongelmia. Yksinäisyyden lisääntyminen on johtunut erityisesti yhteisöistä erkanemisesta. Jatkuvasta muuttoaallostaa kaupungeista toiseen johtuen yhteisöjä ei ehdi muodostua samassa tahdissa ja ihmiset jäävät vaille yhteisön tarjoamaa turvaa ja yhteenkuuluvuutta. Yksinäisyyden ja eriarvoistumisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi onkin erityisen tärkeää kehittää ja helpottaa erilaisia

matalankynnyksen toimintamalleja lisäämään yhteisöllisyyttä. Toki yhteisöt muodostuvat aina yksilöiden toiminnasta ja tarpeista käsin, mutta jo olemassa olevat ja hyväksi havaitut työkalut helpottavat yhteisön syntyä ja muotoutumista. (Harju 2010, 75 – 77.)

Erilaisia terapeuttisia yhteisöjä onkin tutkittu laajasti ja niiden toimivuuden kulmakiviä ovat demokratia, sallivuus ja yhteisöllisyys. Erityisesti yhteisöllisyyden tiedetään vastaavan yksinäisyyden ongelmiin ja siitä voi olla jopa ennaltaehkäisijäksi syrjäytymiseen, erilaisiin mielenterveysongelmiin sekä riippuvuuksiin. Jokaisessa yhteisössä, pienissä ja vaikka vain hetken kestävässä, on oma sosiaalinen todellisuutensa, jossa jokainen sen jäsen on osallisena. Yksilöiden henkilökohtaiset kokemukset ja niiden jakaminen rakentavat tätä todellisuutta. (Murto 2013, 9 - 12, 18.)

Yksi yhteisöllisyyttä lisäävä, niin kaupunki-, vertaistuki, koulu- kuin vapaa-ajanympäristöön soveltuva toimintamalli on piirityöskentely. Yhteisöllisyyden ohella keskustelupiirit auttavat ihmissuhteita rakentumaan positiiviseen suuntaan avoimella, kannustavalla ja luottamuksellisella ilmapiirillään. Piirityöskentelyn tiedetään olevan erinomainen työkalu konfliktien selvittämiseen, sekä henkisesti turvallisen tilan luomisessa erilaisiin yhteisöihin, kuten esimerkiksi koululuokkaan. (Bintliff 2014.)

3 PIIRI

”Piirin punainen lanka on tarjota kaikille tila tulla kuulluksi ja nähdyksi, sillä se on meidän kaikkien primäärinen tarve. ” (Kyselytutkimuksen vastaaja A)

3.1 Piirityöskentelyn historiaa

Vähemmistökansojen kulttuurit ovat muotoutuneet tiivistämään yhteisöä – perinteet, sovitut ongelmanratkaisukeinot ja sosiaaliset normit vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Se saattoi aiemmin olla hyvinkin tärkeä osa heimon selviytymisen kannalta ja samalla yhteisöllisyys loi vahvan sosiaalisen identiteetin, yhteisen ylpeyden omaan kulttuuriin. (Baltzar 2012, 144 – 145.) Yhteisön sisäisten ristiriitojen ratkaisemiseksi ja toiminnan tehokkuuteen on muodostunut paljon erilaisia toimintamalleja, joita edelleen käytämme arjessamme. Eräs vähemmän tunnettu yhteisön vahvistamisen työkalu on piirityöskentely, joka on kyllä saanut jo hieman jalansijaa Suomessakin avoimien keskustelupiirien muodossa.

Piirityöskentelyllä on pitkä historia ja juuret syvällä Pohjois-Amerikan alkuperäisväestön kulttuurissa. Piiriä on käytetty työkaluna yhteisymmärryksen saavuttamiseen, rauhan ja harmonian luomiseen, riitojen sovitteluun sekä demokraattiseen päätöksentekoon. Sen voima on jokaisen yhteisön jäsenen tasavertainen kuuleminen ja osallistuminen, keskeytyksettä ja arvostaen. Piirityöskentelyn ydinajatus on harmonian ja tasavertaisuuden säilyminen, jonka mahdollistaa jokaisen vuoroittainen kuuleminen ja yhtäläisen tilan antaminen. (Mi'kmaw 2016.)

Piiriä pidetään jo asetelmana lähtökohtaisesti tasa-arvoistavana – jokainen istuu samalla tasolla ja näkee toinen toisensa. Ympyrä muoto myös symboloi jatkuvuutta, ilman alkua tai loppua. (Mi'kmaw 2016.) Piirityöskentely tarjosi heimoihin työkaluja, joilla keskinäisestä kommunikoinnista kielletyt henkilöt saivat puhua toistensa kuullen. Puhepiiriin ei kuulu reaktiivinen ja suoraan vastaava viestintä, vaan se edistää syvempää kuuntelua ja pohdintaa keskustelussa. (Mehl-Madrone & Mainguy 2014.) Perinteisesti piiri on tullut päätökseensä, kun puhekeppi on kulkenut kokonaisen kierroksen ympäri ilman, että kukaan on enää tuntenut tarvetta puhua. (Mehl-Madrone & Mainguy 2014.)

3.2 yleisesti piireistä

Tyypillisesti keskustelupiiri on jo koollekutsuttaessa spesifioitunut jonkin tietyn teeman tai ryhmän ympärille, mutta avoimiakin piirejä järjestetään. Teemoina tai yhdyssiteenä voi olla erilaiset yhdistävät tekijät, kuten esimerkiksi sairaus, perhesuhteet, sukupuoli, elämäntilanne tai jokin tietty harrastusalue. Teemaltaan puoliavoimia ryhmiä ovat esimerkiksi erilaiset sydänpiirit, jossa jokainen voi turvallisessa tilassa jakaa haluamiaan aiheita, tai vastaavat viitekehukset, joissa aihetta ei ole tarkemmin määriteltä. Peruskouluissa piirityöskentelyä on käytetty konfliktien selvittämiseen, jolloin piirin pääasiallinen teema sekä osallistujat ovat rajattu selkeästi. Kouluissa piirityöskentelyä on käytetty ja tutkittu myös avoimemmalla, mutta säännöllisesti kokoontuvalla mallilla. Tällöin luokka on esimerkiksi aloittanut kouluviikkonsa keskustelupiirillä, jonka teema on muuntuva. Käyn tarkemmin läpi piirityöskentelyn vaikutuksia koulumaailmaan sivuilla 14 – 15.

Yhteistä kaikille piireille on kuitenkin niiden oleellinen rakenne. Piirissä jokainen on jo lähtökohtaisesti tasa-arvoinen, tarkoittaen myös ryhmän koollekutsujaa,

fasilitaattoria. Piiri jo muotona mahdollistaa yhdenvertaisen kohtaamisen ja jakamisen, eikä arvota esimerkiksi tyypillisen koululuokkajärjestyksen mukaan pituusjärjestykseen riveihin ja jonoihin. (Bintliff 2014.) Eräs tärkeimmistä piirityöskentelyn säännöistä on luottamus – mitään piirissä puhuttua tai kuultua ei ole tarkoitettu jaettavaksi tai kommentoitavaksi piirin ulkopuolella, ellei siitä toisin yhdessä sovita (Currie & Kaminski 2009).

Piirityöskentelyssä ei varsinaisesti ole kyse keskustelusta, vaan jokainen jakaa vuorollaan juuri sen verran, kuin kokee hyvänä. Yleisesti piireissä on käytössä jonkinlainen esine, perinteisesti puhekeppi, joka symboloi sen pitelijän oikeutta puhua ja tulla nähdyksi ja kuulluksi keskeytyksettä. Jokainen muu piiriin osallistuja antaa tilan ja huomion puhujalle, kunnes puhekeppi tai muu symboli annetaan vieressä istuvalle. Näin jokainen piiriin osallistuva saa yhtäläisen tilan ja jakamattoman huomion omille kokemuksilleen. Keskustelupiiriin ei kuulu kommentointi, eikä minkäänlainen toisten henkilökohtaisten kokemusten arviointi. (Currie & Kaminski 2009.)

Piirissä voi nousta esiin monenlaisia tunteita. Tämä on oikeastaan melko todennäköistä pikemmin kuin poikkeus tapaus. Ja se on hyvä asia! Liian harvoin on oikeasti tilaa kuulostella itseään ja tunteitaan rauhassa, häiriöttä, ja kuitenkin pystyen samalla halutessaan jakamaan kaiken sydämellä olevan huoneelliselle muuta ihmisiä – ehkä tuntemattomiakin. Tiedostaen olevansa turvassa. Turva ja kunnioitus ovatkin erityisen avainasemassa tässä kontekstissa (Bintliff 2014.)

Yksi vahvimista mahdollisista heräävistä tunteista – tai niistä, jotka saattavat pidättää ihmistä edes osallistumasta piiriin lienee nolostus tai häpeä. On melko inhimillistä tuntee nolostumista joutuessaan huomion keskipisteeksi ja tällöin saattaa kokea muiden huomion kielteisenä ja ahdistavana, eikä oma toiminta tunnukaan enää luontevalta ja varmalta. Mikäli henkilö kokee toimintansa ja käyttäytymisensä vääräksi, syvenee nolostus usein häpeäksi. Häpeän valta on suuri – se eristää ja usein pakottaa poistumaan tilanteesta, tuntemaan epäonnistuneeksi vaikka sinänsä tarvetta ei muuten olisikaan. Toisaalta häpeän tunnistaminen ja sen avoin

tunnustaminen tilanteessa voi auttaa sosiaalisia tilanteita muotoutumaan avoimemmaksi ja syvemmäksi. (Rantanen 2011, 186 – 189.)

Piirityöskentelyssä onkin ensiarvoisen tärkeää luoda ja ylläpitää kaikille turvallinen tila, jossa avoimuutta tuetaan ja piirin jäsenten salassapitovelvollisuutta korostetaan. Piirin asioista ei puhuta muualla, eikä ketään arvostella jälkeinpäin sanomisistaan – kaikille annetaan ja kaikilta saadaan tila ja turva. Piirissä avoimuus ja luottamus syventävät piiriä luonnostaan. Tästä syystä piireissä olisi hyvä antaa aikaa useammalle, kuin yhdelle puhumiskierrokselle. (Bintliff, 2014.) Ensimmäinen kerta piirissä voi olla hyvinkin jännittävä kokemus, jolloin oman vuoron voi käyttää vaikka vain olemiseen, hengittelyyn, tunnustelemiseen. Halutessaan jokainen on toki vapaa käyttämään vaikka kaikki vuoronsa hiljaisuuteen, pohtimiseen, tai muuhun mikä tuntuu hyvältä. (Currie & Kaminski 2009.)

Vaikka jokainen osallistuja onkin omalta osaltaan vastuussa piirin turvallisesta ilmapiiristä, on koollekutsujalla, fasilitaattorilla aina päävastuu. Piirin järjestäminen vaatiikin hyvää etukäteisvalmistelua, erityisesti mikäli piirityöskentelyä käytetään konfliktien selvittämiseen. Tällöin fasilitaattorin on syytä keskustella etukäteen jokaisen osapuolen kanssa ja varmistaa heidän halukkuutensa käsitellä konfliktia piirissä. Samalla fasilitaattori voi miettiä ketä muita osapuolia piiriin olisi hyvä kutsua. Koulumaailmassa tapahtuvan konfliktin selvittämiseen tähtäävään keskustelupiiriin voi olla hyvä ottaa mukaan koulun sosiaalihuollon henkilöitä ja tarvittaessa oppilaan huoltajat. (Pranis 2014, 4.) Ennen piirin alkua fasilitaattori järjestää rauhallisen tilan, jossa ei ole häiriötekijöitä, valitsee puhesymbolin, sekä asettaa tuolit jo valmiiksi ympyrän muotoon. Näin ollen piiriin osallistuvat voivat tulla suoraan valmiiseen tilaan ja asettua piirin ilman ylimääräistä hälinää. Perinteisesti keskustelupiireissä on piirin keskiössä jokin rauhoittava esine tai symboli, useimmiten elävä tuli. Keskustaan on joissain tilanteissa ollut tapana pyytää jokaista osallistujaa tuomaan jokin pieni henkilökohtainen esine, rauhoittamaan itseä ja symboloimaan yhteyttä muiden osallistujien kanssa. (Pranis 2014, 6 – 7, 9.)

Piirin aluksi fasilitaattorin on hyvä kertoa keskustelupiirin tarkoituksesta, säännöistä, arvoista ja yleisestä kulusta. Avoimuuden ja piirin jäsenten salassapitovelvollisuuden sanoittaminen jo heti aluksi lisää turvallisuuden tunnetta ja mahdollistaa vaikeidenkin asioiden käsittelyä luottamuksellisesti. Fasilitaattorilla on velvollisuus pitää kaikkien fokus aina puhesymbolin hallitsijalla ja tarvittaessa muistuttaa turvallisen piirin osatekijöistä. (Pranis 2014, 6 – 7, 9.) Tämä on kuitenkin tehtävä tarkkaan harkiten ja aina rakentavassa ja reflektioivassa minämuodossa, ilman syyttelyä tai osoittelua piirin muita osallistujia kohtaan.

Kouluissa käytettävissä piireissä fasilitaattorin voi olla hyödyllistä ottaa aktiivisempi rooli, kuin vapaamuotoisissa tai vertaistuen ryhmissä - erityisesti mikäli kyseessä on konfliktin selvittämiseen tähtäävä keskustelupiiri. Tällöin fasilitaattorin päätehtävä onkin pyrkiä selvittämään tilannetta tarkentavilla, mutta ehdottomasti puolueettomilla kysymyksillä, jotka saisivat keskustelun menemään syvemmälle aiheeseen ja yhteiseen ymmärrykseen. On myös hyvä huomioida, ettei konflikti välttämättä selviä – tai tarvitsekaan selvitä, yhdellä keskustelupiirillä, vaan tarvittaessa voidaan kutsua sama piiri koolle uudestaan myöhempana ajankohtana. (Pranis 2014, 9 – 10.)

3.3 Piirityöskentely nykyhetkessä

Erilaisia keskustelupiirejä järjestetään ympäri Suomea ja maailmaa jatkuvasti. Erityisesti keskustelumuotoiset, erilaisiin sairauksiin tai riippuvuuksiin suuntautuneet vertaistukiryhmät ovat ottaneet piirin osaksi toimintaansa. Länsimaisessa kulttuurissa eräs hyvin tunnettu piirimuotoista keskustelua hyödyntävä liike on Anonyymit Alkoholistit, jonka perustivat William Wilson ja Robert Smith Yhdysvalloissa vuonna

1935. Liikkeeseen kuuluu muutakin, kuin ryhmätapaamiset, mutta ne ovat sen yhteisöllisyyden ja yhtenäisyyden kannalta ensiarvoisen tärkeitä. (Suomen AA.) Aina ei luultavasti edes tiedosteta piirin symboliikkaa, historiaa tai edes sen arvoa, mutta piirimuotoisen keskustelun, jossa jokainen jakaa vuorollaan omasta henkilökohtaisesta näkökulmastaan kokemuksiaan, asema on vakiintunut ja yleinen.

Kiinnostus erilaisten yksityishenkilöiden järjestämien, perinteiseen piirityöskentelyyn pohjautuviin arvoihin toimintansa tähtäävien, voimauttavien piirien suhteen on kasvussa. Keskustelupiirejä, joissa tiedostetaan piirityöskentelyn taustat, arvot ja symboliikka järjestetään jo usealla paikkakunnalla Suomessa. Esimerkiksi Jyväskylässä kokoontuu Sydänpiiri, Miestenpiiri, Naistenpiiri, Lauluپیiri sekä Kosketusپیiri vähintään kerran kuussa. Samankaltaisia ryhmiä kokoontuu myös muun muassa Turussa, Helsingissä ja Oulussa. Tilausta ja tarvetta siis on, samoin halukkaita koollekutsujia. Mielestäni tämä kertoo inhimillisestä halusta luoda yhteisöllisyyttä, vertaistukea ja turvallisia kohtaamisia sinne, missä sitä ei ehkä niinkään enää löydy – kaupunkiympäristöön (Harju 2010, 76.) Onko piirit siis tämän ajan uudenlainen yhteisöllisyyden muoto, jossa jaetaan pala itseä siinä hetkessä, ilman sitoutumispakkoa?

Piirityöskentelyn mahdollisuuksia on tutkittu ja käytetty jo useamman vuoden ajan peruskoulumaailmassa. Esimerkiksi Kalifornian Oaklandissa toimiva kunnallinen verovaroin ylläpidetty peruskoulu on ottanut opetussuunnitelmaansa piirityöskentelyn jo vuonna 2011 ja tulokset ovat olleet erinomaisia. Opettajat kokevat piirityöskentelyn rauhoittaneen oppitunteja, vähentäneen konflikteja, sekä lisänneen positiivista käyttäytymistä. Kyseisessä koulussa piirimuotoista keskustelua käytetään myös oppilaiden välisten ongelmatilanteiden purkamiseen, sekä varhaiseen väliintuloon riskitilanteissa. Tuolloin keskustelupiiriin kutsutaan mukaan esimerkiksi oppilaan huoltajat, opettajat, sekä oppilashuoltoryhmä. (Glenview Elementary 2014.)

Samankaltaisia kokemuksia on raportoitu myös Aurorassa, Coloradon osavaltiossa toimivassa kunnallisessa yläkoulussa. Hinkley High Schoolissa otettiin piirityöskentely käyttöön yhtälailla vuonna 2011 ja tilastot ovat näyttäneet sen tuomia

positiivisia vaikutuksia muun muassa oppilaiden välisten konfliktien vähentymisenä, koulusta erottamisten selvänä määrällisenä laskuna (48 % vähemmän), sekä oppilaiden keskinäisen kunnioituksen nousuna. Kyseisessä koulussa keskustelupiiriä käytetään erityisesti erimielisyyksien selvittämiseen ja ihmissuhteiden uudelleen vahvistamiseen. (Good News Network 2014.) Keskustelupiirejä kouluissa hyödyntäneet tahot ovat huomanneet piirityöskentelyn tuomat välilliset vaikutukset oppilaiden kommunikointitapoihin. Kyseisten koulujen nuoret hyödyntävät kokemuksiaan ja piirityöskentelyn tarjoamia malleja aktiivisesta kuuntelemisesta ja rakentavammasta keskustelutyylisestä piirin ulkopuolellekin. (Cowan & Adams 2002, 7 – 8)

3.4 Mahdollisuuksia

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön kentällä on jo tunnettua käyttää vertaistoimintaa ohjauksessa ja erilaisissa ryhmissä. Toiminta käsittää yleensä jonkinlaista aktiivista tekemistä, jota läpikäydään jälkeinpäin keskustelemalla ryhmänä. Piirityöskentely työvälineenä ja itseistarkoituksena voisi avata uudenlaisen oven vertaistoiminnan kentälle. Kuten aiemmin mainittu, piirityöskentelyä voidaan käyttää myös tukemaan koululuokkien keskinäistä vuorovaikutusta, poistamaan eriarvoisuutta, selvittämään konflikteja sekä vähentämään häiriökäyttäytymistä. Suomessa piirityöskentelyn hyödyntäminen työkaluna kunnallisissa kouluissa on kuitenkin vielä melko kaukana, vaikkakin ensiaskeleet on täälläkin jo otettu.

Vuonna 2012 julkaistussa väitöskirjassa Markku Meriruoho tutki keskustelupiirejä koululuokan ryhmäkoheesion edistäjänä, sekä hyvän keskustelukulttuurin syntyyn vaikuttavia uhkia. Hän toimi itse opettajana kyseisellä alakoulun luokalla ja piti

säännöllisiä keskustelupiirejä 11 – 12-vuotiaille oppilailleen. (Meriruoho 2012.)

Kuitenkin tietopohjaa ja kiinnostusta hyödyntää piirityöskentelyä peruskoulumaailmaan jo löytyy. Tiedon ja hyötyjen levittäminen ja jalkauttaminen tarvitsee edelleen lisää työtä ja aikaa, mutta mahdollisuudet yhteisöllisyyden ja paremman kommunikoinnin edistämiseksi piirityöskentelyn avulla on kuitenkin olemassa. Tätä työtä tekee Suomessa muun muassa Fasilitointi Areena, joka on toiminut jo vuodesta 1996 erilaisten piirityöskentelyformaattien kehittämiseksi ja jalkauttamiseksi. Se tarjoaa muun muassa piirityöskentelyvalmennuksia ja piirityöskentelyyn perustuvaa vertaisparrausta yrityksille, sekä fasilitointivalmennusta. (Tarpila 2014.)

4 AINEISTON KERUU

Keskustelu piireissä yksilön kokemukset ovat pääosassa, eikä tarkoitus ole päästä välttämättä mihinkään lopputulokseen. Halusin painottaa tätä seikkaa ja toisaalta saada autenttista kokemuskartoitusta piirityöskentelystä. Koska yleisimmin keskustelupiirit ovat rajautuneet jonkin teeman ympärille, rajasin tämän opinnäytetyön osalta kyselytutkimusotoksen koskemaan voimauttavia naistenpiirejä.

Käytin kokempohjaisen tiedonkeruun menetelmänä kyselytutkimusta, jolla tyypillisesti kerätään tietoa keskiarvoista ryhmien toiminnan, arvojen, valintojen tai kiinnostuksen kohteista. Kyselytutkimuksen laatimisessa ja sen vastausten analysoinnissa on selviä haasteita, joita pyrin mahdollisuuksien mukaan ennakoimaan jo kyselyä laatiessa. (Vehkalahti 2008, 11 – 12.) Pyrin asettamaan kysymykset tarkoiksi, mutta välttämään johdattelevaa tyyliä. Lisäsin jokaiseen kysymykseen ennalta annettujen vaihtoehtojen lisäksi vapaavalintaisen osion, johon vastaaja sai ilmaista omin sanoin haluamansa. Useassa kysymyksessä, erityisesti kyselyn ehkä tärkeimmässä osiossa, kävijäkokemusten sekä mahdollisten uusien kävijöiden toiveita kartoittavassa kysymyksessä, tätä mahdollisuutta ei kukaan kuitenkaan käyttänyt. Mielestäni se korreloi valmiiden vastausten sopivaan määrään ja toisaalta niiden todenmukaisuuteen.

Toteutin kyselyn Online Webropol -kyselytyökalulla ja julkaisin sen avoimena linkkinä kohtalaisen suuressa (yli 2000 jäsentä), naisoletettujen yleisessä vertaistukiryhmässä Facebookissa keväällä 2017. Kyseessä ei ollut mitenkään piirityöskentelyyn liittyvä ryhmä, vaikka näin jälkikäteen mietittynä kyselyn toteuttaminen asiaan rajautuneissa ryhmissä olisi mitä luultavimmin lisännyt käyttäjäkokemuksia kyselyyni.

Kyselyyn vastasi yhteensä 62 henkilöä, joista 35 henkilöä oli osallistunut piirityöskentelyyn vähintään kerran. Kaikkien vastaajien ikäjakauma oli tasaisesti välillä 18 - 40. Kaikki piireihin osallistumattomat olivat kiinnostuneita piirityöskentelystä ja vastasivat haluavansa osallistua piireihin tulevaisuudessa. Tästä ryhmästä sain hyvän verrokkiryhmän jo piireihin osallistuneille, joten pystyin vertaamaan osallistumattomien, mutta kiinnostuneiden toiveita ja jo piirissä olleiden kokemuksia toisiinsa.

Kaikista vastaajista yhdeksän oli itse toiminut piirin koolle kutsujana vähintään kerran. Lukumäärää en lähtenyt tarkemmin kyselylomakkeella selvittämään, vaikkakin näin myöhemmin ajateltuna se olisi toki tuonut lisää syvyyttä kyselyyn. Kuitenkin kyseisten yhdeksän piirin järjestäneen henkilön avulla sain hyvää kokemuspohjaa piirityöskentelyoppaalle nimenomaan järjestäjä näkökulmasta.

Piiriin osallistuneista vastaajista puolet oli ottanut osaa yhdestä viiteen piiriin, kun taas toinen puoli oli kuudesta yli kymmeneen yksittäiseen piiriin. Piirin vetäjistä suurin osa oli, ehkä odotustenkin mukaisesti, osallistunut yli kymmeneen piiriin. Mitä luultavimmin tähän lukuun oli laskettu mukaan myös heidän itsensä järjestämät piirit, sillä piirityöskentelyssä piirin koollekutsuja, kuten aiemmin mainittu, osallistuu piiriin yhdenvertaisena muiden kanssa.

4.1 Kokemuksia

"Sanoja tarvitaan, koska ilman niitä ahdistus jää nimettömäksi ja ongelmat hahmottomiksi möykyiksi, joista ei saa kunnon otetta." (Mattila 2014, 222 – 223)

Piiriin oltiin kiinnostuneita osallistumaan, mikäli sellaisia järjestetään lähellä, henkilö tuntee ryhmän koollekutsujan tai tuntee entuudestaan jo yhden tai useamman osallistujan. Kynnys osallistua piiriin on siis olemassa, vaikka halua olisikin. Piiriä ei ehkä koeta osallistumattomien keskuudessa pidemmän matkan kulkemisen arvoiseksi tai halutaan nimenomaan luoda uusia yhteyksiä ja ystävyysuhteita lähempänä asuvien kanssa. Toki arkielämän verkostot ovat helpompia ylläpitää, mikäli henkilöt asuvat vähintään kohtalaisen lähellä toisiaan jo valmiiksi. Itseä lähellä olevan sijainnin toivominen voi tarkoittaa myös ennakoitua halua sitoutua piiriin useammaksi kerraksi ja arjesta irtautumisen kannalta on helpompaa, mikäli toiminta ei ole kaukana. Tämän vuoksi keskustelupiirejä järjestetäänkin jo useilla suuremmilla paikkakunnilla Suomessa.

Tuttuus, toisen ihmisen ennalta tunteminen uudessa tilanteessa ja ryhmässä madaltaa kynnystä osallistua toimintaa. Uuteen tilanteeseen hyppääminen on varmasti aina jännittävää, saati jos kyseessä on itselle vieras konsepti ja aiheet ovat henkilökohtaisia. Ei siis liene yllättävää, että asia nousi esiin myös piiriin ensimmäisen kerran osallistumisen yhtenä mahdollisena edellyttäjänä.

Turvallisuus onkin ensiarvoisen tärkeää piiriä järjestettäessä, eikä asiaa voi painottaa liikaa. Erityisesti ensikertalaiset on hyvä ottaa vastaan lempeästi ja henkilökohtaisesti piirin fasilitaattorin toimesta. Piireihin jo osallistuneet, sekä niitä järjestäneet ryhmät nostivat molemmat esiin turvallisuuden. Tämä asia siis tiedostetaan olennaisena osana piiriä ja sitä kohti niin järjestäjät, kuin kävijät haluavat kulkea yhä vahvemmin. Yksi turvallisuutta lisäävä tekijä on keskustelupiirin yhdenvertaisuus, joka nousi esiin myös kyselyn vastauksissa. Molemmat ryhmät, sekä osallistuneet, että osallistumattomat nostivat turvalliset kohtaamiset tärkeiksi aspekteiksi.

Vastausten perusteella turvallisuuteen vaikuttaa myös muun muassa piirin koko, hyvä, välitön ja kokenut fasilitaattori, joka käy läpi piirimenetelmän tarkoitusta ja käytäntöjä ja arvoja, sekä pitää huolen luottamuksellisesta, kunnioittavasta, rauhallisesta ja turvallisesta tilasta. Piiriin osallistuneiden ryhmästä 40 % vastasi kokeneensa piirin aina turvallisesti paikaksi tulla nähdyksi ja kuulluksi, 48,5 % oli

kokenut useimmiten ja 11,5% joskus. Näin kävijät kommentoivat turvallisuutta, mikä siihen vaikuttaa ja miten sitä voisi lisätä.

"Piirin turvallisuuteen vaikuttaa sen luottamuksellinen ilmapiiri, kaikkia kunnioittava tunnelma ja ilmaisunvapaus, yhteishenki ja yhteisöllisyys." (Kyselytutkimuksen vastaaja B)

"Se millainen ilmapiiri piirissä on vaikuttaa turvallisuuteen. Jaksetaanko kuunnella ja onko aikaa kuunnella. Ovatko osallistujat etukäteen tuttuja. Mikä on piirin intentio, onko se asiapitoinen vaiko tunteisiin keskittyvä Turvallisuuden tunnetta lisää sekin, että kaikki tunteet on sallittuja." (Kyselytutkimuksen vastaaja C)

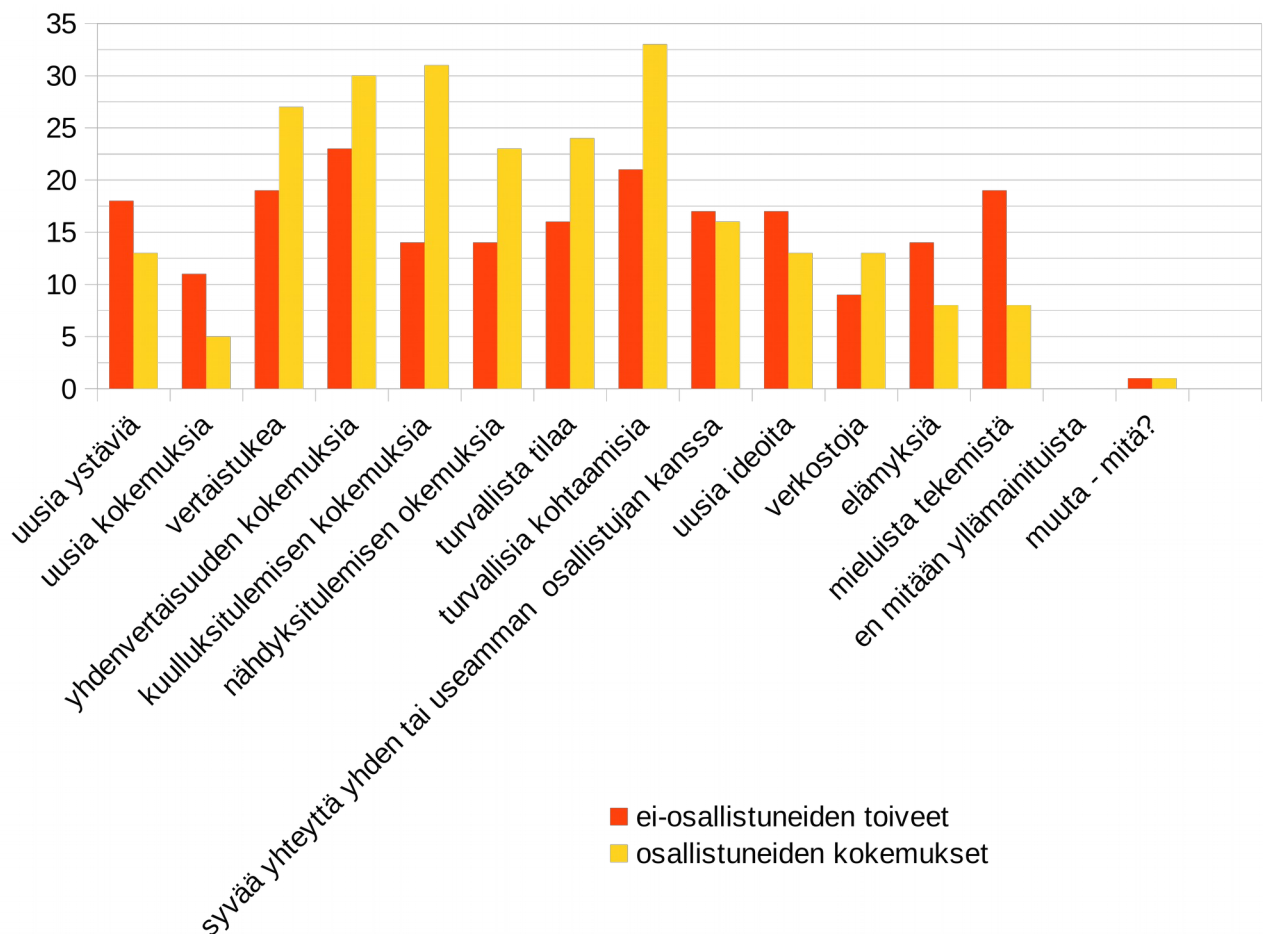
"Yhteinen sopimus piirin aluksi siitä, ettei piirissä jaettu toisten asioita kerrota piirin ulkopuolelle. Piirin muoto itsessään, jokainen näkee jokaisen, jokainen on tasavertainen. Rauhallinen tila, piirin koollekutsuja myös on luonut rauhallisuuden ja turvan tunteen alkuun esim. puhumalla naisten piirien tärkeydestä." (Kyselytutkimuksen vastaaja D)

Piirissä käyneet nostivat piirin tarjoaman kuulluksitulemisen kokemukset yhdeksi piirin keskeisimmistä asioista, heti turvallisten kohtaamisten jälkeen. Verrokkiryhmä ei mieltänyt sitä aivan niin tärkeäksi, vaan 9% vastauksista mielsi kuulluksitulemisen kokemukset tärkeäksi toiveeksi. Kuitenkin täytyy huomioida verrokkiryhmän vastausvalintojen olleen hieman hajautuneempia, kuin jo käyneiden kokemukset. Tämä johtunee siitä, ettei olla vielä tutustuttu piirityöskentelyyn sen laajemmin, eikä näin ollen välttämättä tiedosteta kaikkia sen tarjoamia ulottuvuuksia.

Osallistuneiden kokemukset olivat painottuneet pääasiassa kuuteen lohkokon, jolloin esimerkiksi uudet kokemukset ja elämykset saivat selvästi vähemmän vastauksia. Huomattavasti useampi piiriin osallistumaton oli kuitenkin ilmaissut toiveensa myös kyseisiin kohtiin. Erityisesti esiin nousi toiveiden ja kokemusten välinen ristiriita

mieluisen tekemisen osalta – 19 vastaajaa 27:stä ilmaisi toiveensa asiaan, mutta piiriin osallistuneista vastaajista vain vajaa neljännes koki piirin tarjonnan mieluista tekemistä. Toisaalta kyselyssä ei lähdetty erittelemään vastaajien toiveita tai näkemyksiä mieluisasta tekemisestä. Sen voinee olettaa liittyvän harrastuksiin ja muuhun vapaa-ajan toimintaan, mutta voidaanko piirityöskentelyä sellaisena sitten pitää? Onko piirityöskentely vertaistukitoimintana enemmän tarve, kuin kevyt vapaa-ajan harrastus? Ehkäpä tähän liittyy aiemmin avattu inhimillinen tarve yhteisöllisyydelle ja sitähän vertaistointia rakentaakin, omaa senhetkistä yhteisöä.

Piireiltä toivottiin ja kävijäkokemusten mukaan oli toisaalta myös saatu vertaistukea ja yhdenvertaisuuden kokemuksia. Tässä kohtaa toiveet ja kokemukset ovat siis myös linjassa ja koetaan tärkeinä. Ei siis ihme, että piirityöskentely on saanut vahvan aseman juurikin vertaistukiryhmien työkaluna.

Kaavio 1. Diagrammissa näyttäytyy piiriin osallistumattomien, mutta kiinnostuneiden toiveet verrattuna kävijöiden kokemuksiin. Vaihtoehtoja sai valita useamman omaa kokemusta kuvaavan vaihtoehdon ja lisäksi kertoa vapain sanoin toiveista tai kokemuksista, mikäli halusi.

Osallistumattomien ryhmässä valittiin keskimäärin 8 vastausta, kun taas osallistujien ryhmässä vastaava luku oli 7.

4.2 Piirin järjestäjänä

”Piirissä kaikki ovat tasavertaisia, kukaan ei ole toisen ylä- tai alapuolella. Kaikki kuullaan ja nähdään omalla vuorollaan. Kun piiriä lähdetään ohjaamaan on hyvä kerrata läsnäolijoille yhteiset pelisäännöt piirin toimintatavoista. Piiri on luotettava ja se mikä on piirissä puhuttu jää piiriin. Ulospäin puhutaan vain omista kokemuksista ja tuntemuksista, ei muiden kokemuksista tai sen syvemmin teemoista joita käsiteltiin.”
(Kyselytutkimuksen vastaaja E)

Kuka tahansa voi fasilitoida piirejä ja osa epävirallisista piireistä kokoontuukin esimerkiksi fasilitaattorin kotona. Toki avoimen, mahdollisesti henkilömäärällisesti suuremman piirin kokoontuessa tarvitaan suuremmat tilat ja enemmän aikaa. Tilaan kannattaakin panostaa, sillä sen viihtyisyys ja tunnelma vaikuttaa osaltaan siihen, miten kohtaaminen koetaan (Holm, Huuskonen, Jyrkämä, Karnell, Laimio, Lehtinen, Myllymaa & Vahtivaara 2011, 51).

Kyselyyn vastanneiden fasilitaattoreiden motiivit kutsua piiri koolle olivat melko yksiselitteistä. Halu koota ihmiset yhteen, lisätä avointa keskusteluyhteyttä lähiympäristössä sekä tarjota voimaannuttavaa toimintaa olivat suurimpia mainittuja syitä. Kuusi vastaajaa yhdeksästä halusi lisäksi tuoda piirin omalle paikkakunnalleen, jossa sellaista ei vielä kukaan järjestänyt. Tähän liittyy vahvasti yhteisön ja piirityöskentelyn kaipuu – mikäli sellaista ei ole saatavilla, aktiivinen henkilö voi toiminnallaan luoda puitteet uuden yhteisön synnylle. Keskustelupiirit ovatkin melko matalankynnyksen toimintaa, joiden puitteissa on helppo koota ihmisiä yhteen ja päästä syvemmän keskustelun taajuudelle.

Mitä tulisi siis huomioida piiriä järjestäessä? Vastaajien mielestä tärkein tehtävä on luoda turvallinen tila kaikille. Turvallisuuteen vaikuttaa monikin asia, kuten aiemmin mainittua, mutta erityisesti kyselyssä nousi esiin alun hyvä pohjustus, jossa kerrataan piirin arvoja, merkitystä ja käytäntöjä. Lisäksi on hyvä kertoa piirin luottamuksellisuudesta, ehdottomasta vaitiolovelvollisuudesta, sekä yhteisestä intentiosta pitää piiri kaikille turvallisena. Käytännössä tämä tarkoittaa osallistujien osalta sitoutumista piirin alussa kerrattuihin aspekteihin, kuten puhesymbolin kunnioitukseen ja toisten jakamien kokemusten kommentoimattomuuteen.

Joskus fasilitaattorin on tarpeellista muistuttaa yhteisistä säännöistä, mutta silloin on erityisen tärkeää välttää yksilöityä kommentointia. Sen sijaan rakentavampi tapa on viestiä minämuodossa tai vain yksinkertaisesti kerrata vielä läpi alun pohjustus. Fasilitaattorin roolin merkitys on suuri erityisesti uusien ihmisten kohdalla. Lämmin, empaattinen, kaikki huomioonottava ohjaaja luo turvallisuutta ja helpottaa ryhmää pääsemään alkujännityksestä (Holm ym. 2011, 51). Selkeän alustuksen jälkeen fasilitaattori on osana kokoontuvaa keskustelupiiriä, eikä erityistä ohjaamista tarvita.

Kyselyn lopuksi kysyin kaikilta vastanneilta voisiko piirityöskentely heidän mielestään toimia tasavertaisemman kommunikoinnin työvälineenä muissakin yhteyksissä, kuin vapaa-ajan toiminnassa, esimerkiksi kouluissa tai työpaikoilla. Lähes 80 % vastanneista oli sitä mieltä, että piirityöskentelyä voisi todella hyödyntää muillakin kentillä. Loput vastaajista oli varovaisen optimistisia asian suhteen. Kyselyyn vastanneiden mielestä piirityöskentelyllä voitaisiin edesauttaa jo pienten lasten keskinäistä kommunikaatiota ja ryhmäytymistä, sekä koulujen ja työpaikkojen tasa-arvoisuuden lisäämistä. Joitain haastekohtiakin nostettiin aiheesta esille.

Muun muassa koululuokkien suuret koot nähtiin mahdollisina haasteina, mutta toisaalta ehdotettiin luokan jakamista pienemmiksi ryhmiksi. Samaan ongelmaan ehdotettiin ratkaisuksi myös annettujen puheenvuorojen pituuden ennalta sopimista, jolloin piiri ei aikataulujen vuoksi joutuisi jäämään kesken. Eräs esiin nousevista

mahdollisista ongelmista oli osallistujien asenne ja käyttäytyminen, joka voisi pahimmillaan sabotoida keskustelupiirin ilmapiirin – vastaaja pohti miten piirityöskentely voisi toimia pakotetussa ympäristössä, kuten työpaikalla. Tähän on kuitenkin olemassa melko yksinkertainen ratkaisu, vapaaehtoisuus. Mikäli piirityöskentelyyn osallistumiseen veloitetaan jonkin auktoriteetin osalta, vie se pohjan koko toiminnalta. Jokaisen osallistujan tulee olla paikalla vapaaehtoisesti, jotta jokaisella on aito halu sitoutua piirin arvoihin ja käytäntöihin.

5 YHTEENVETO

Suomessa kaivataan lisää yhteisöllisyyttä vähentämään miltei kansansairaudeksi laskettavaa yksinäisyyttä, sekä lisäämään hyvinvointia. Keinoja on toki monia, mutta yksi varteenotettavista, vielä Suomessa melko tuntematon menetelmä voisi olla piirityöskentely. Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen perinteiseen keskustelupiiriin liittyy oleellisena osana yhteisöllisyys, rakentava kommunikointi, kunnioitus ja tasa-arvo. Erityisesti piirin muoto, sekä siihen oleellisena osana kuuluva puhesymboli erottaa perinteisen piirityöskentelyn muusta keskustelu- ja sovittelumuodosta. Kuitenkin piirityöskentelyn jalkauttamiseksi tarvitaan edelleen työtä, jotta sen tuomia positiivisia seikkoja tiedostettaisiin ja liitettäisiin osaksi laajempaa vertaistukitoimintaa tai esimerkiksi koulumaailmaa. Kuitenkin ruohonjuuritasolla toimivien yksityisten henkilöiden fasilitoimia piirejä järjestetään eripuolilla Suomessa yhä enenevässä määrin. Tämä kertonee keskustelupiirien tarjoaman matalan kynnyksen yhteisötoiminnan merkityksellisyydestä ja tarpeesta.

Piirityöskentelyn tuomista osaksi koulumaailmaa ollaan jo kokeiltu muun muassa Pohjois-Amerikan Kalifornian ja Coloradon osavaltioissa ja vaikutukset ovat olleet huomattavan positiivisia. Erityisesti konfliktien selvittämiseen tähtäävä piirityöskentelymalli, sekä rakentavamman keskustelukulttuurin edistämiseksi tasa-arvoinen keskustelupiiri näyttäytyy toimivana menetelmänä koulumaailmassakin. Tärkeää olisi kuitenkin jatkaa piirityöskentelyn jalkauttamista ja tutkimista, jotta sen positiivisia vaikutuksia yhteisöllisyyden ja rakentavamman kommunikoinnin edistäjänä tiedostettaisiin paremmin. Tämän opinnäytetyön osana toimiva piirinjärjestäjän opas toimiikin osaltaan piirityöskentelyn jalkauttajana.

6 JÄRJESTÄJÄNOPAS

Osana opinnäytetyötä ja sen jalkauttamisen edistämiseksi toteutin piirityöskentely oppaan järjestäjille. Tarkoituksena on lisätä kiinnostusta ja helpottaa piirityöskentelyyn perehtymistä niin vapaa-ajan vertaistukitoiminnassa, kuin työpaikoilla tai kouluissa. Opas nostaa esiin piirityöskentelyn keskeisimmät arvot ja käytänteet, auttaa alkuunpääsemisessä, sekä tuo esiin olennaisimpia kohtia konfliktin selvittämiseen tähtäävän piirin toteutuksessa.

Suunnittelin oppaan tämän opinnäytetyön pohjalta, jonka kappaleissa olen käynyt läpi piirityöskentelyn historiaa, arvopohjaa, käytäntöjä ja mahdollisuuksia. Lisäksi hyödynsin kyselytutkimukseen tulleita piirinjärjestäjien keskeisimmiksi asioiksi nostamia kohtia, sillä ensikäden käytännön kokemukset ovat painoarvoltaan arvokkaita. Lähinnä koulumaailmaan sijoittuvien konfliktien selvittämiseen tähtäävien keskustelupiirien taustatiedoksi on käytetty pääasiassa Glenwood Elementaryn (Oakland, Kalifornia) kokemuksia, sekä Kay Pransin aiheesta kirjoittamaa tutkielmaa.

Oppaassa tulee mielestäni hyvin esiin sen käytettävyys erilaisilla kansalaistoiminnan ja nuorisotyön kentillä, kuten koulumaailmassa ja vapaa-ajan vertaistukitoiminnassa. Selkeä ja tiivis asiasisältöinen paketti on helppo opas kenelle tahansa.

LÄHTEET

Baltzar, Veijo 2011. Kokemus pohjainen filosofia. Helsinki: ntamo.

Bintliff, Amy 2014. Talking Circles: For Restorative Justice and Beyond. Viitattu 11.11.2017. <https://www.tolerance.org/magazine/talking-circles-for-restorative-justice-and-beyond>

Cowan, David & Adams, Kathy 2002. Talking Circles as a Metaphor and Pedagogy for Learning. Kentucky: Association of Leadership Educators' Conference Lexington. Viitattu 15.11.2017. https://www.leadershipeducators.org/Resources/Documents/Conferences/Lexington/cowan_and_adams_talking_circle.pdf

Eischer, Heli & Tuppurainen, Jonna 2009. Tyttöjen Talo on kuin avoin koti. Helsinki: Setlementtinuorten liitto ry.

Currie, Sylvia & Kaminski June 2009. Talking Circles. First nations pedagogy online. Viitattu 08.11.2017. <http://firstnationspedagogy.ca/circletalks.html>

Glenview Elementary 2014. Using dialogue circles to support classroom management. Kalifornia: Edutopia. Viitattu 10.11.2017. <https://www.edutopia.org/practice/stw-glenview-practice-dialogue-circles-video>

Good News Network 2014. To curb conflict, Colorado school replaces punishment with conversation. Viitattu 10.11.2017. <https://www.goodnewsnetwork.org/to-curb-conflict-colorado-school-replaces-punishment-with-conversation/>

Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Holm, Jaana & Huuskonen, Päivi & Jyrkämä, Oili & Karnell, Sonja & Laimio, Anne & Lehtinen, Ilona & Myllymaa, Tapio & Vahtivaara, Julia-Maarie 2011. Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö Aspa.

Meriruoho, Markku 2012. Keskustelupiirit koululuokan ryhmäkoheesion edistäjinä : Toimintatutkimus eräässä alakoulun luokkaryhmässä. Väitöskirja. Helsingin Yliopisto. Viitattu 6.11.2017. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/36904>

Mattila, Juhani 2014. Herkkyys ja sosiaaliset pelot. Helsinki: Kirjapaja.

Mehl-Madrone, Lewis & Mainguy, Barbara 2014. Introducing Healing Circles and Talking Circles into Primary Care. Us National Library of Medicine, National Institutes of Health. Viitattu 21.08.2017.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4022550/>

Mi'kmaw 2016. Mi'kmaw spirituality – talking circles. Mi'kmaw Spirit. Viitattu 20.08.2017. <http://www.muiniskw.org/pgCulture2c.htm>

Murto, Kari (toim.) 2013. Terapeuttinen yhteisö. Jyväskylä: Kari Consulting Oy/YhteisöAkatemia.

Niemelä, Raimo & Suokko, Eija & Tuovinen, Riitta & Tuunala, Eliisa & Vuorinen, Risto 2002. Ego – Johdatus psykologiaan. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Pranis, Kay 2014. Circle Keeper's Handbook. Viitattu 18.11.2017.

<https://www.edutopia.org/sites/default/files/resources/stw-glenview-circles-keeper-handbook.pdf>

Rantanen, Jarkko 2011. Tunteella! Voimaa tekemiseen – Uudenlainen näkökulma ihmisten suorituskykyyn. Helsinki: Talentum Media Oy.

Salomaa, Paula 2009. Tie aitoon itseen, avaimia elämään ja tasapainoon. Helsinki: Basam Books Oy.

Suomen AA, Alcoholics Anonymous – Nimettömät alkoholistit. Viitattu 05.11.2017.
<http://www.aa.fi/index.php?type=0&id=34&pageid=34§ion=3>

Tarpila, Jan-Erik 2014. Fasilitointi ja yhteistoiminta. Opi miten voitte saada enemmän aikaiseksi, tekemällä vähemmän! Viitattu 20.11.2017. <https://fasilitointiareena.com/>

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Viljanen, Kaisa 2016. Suomalaisten ylipainoon, juomiseen ja sydänvaivoihin voi olla sama syy – Todellinen kansantautimme on yksinäisyys, sanoo tutkija. Helsinki: Helsingin Sanomat. Viitattu 20.11.2017. <https://www.hs.fi/elama/art-2000002922787.html>

KYSELYLOMAKE

Kyselyn alkuun pohjustin kyselyn tarkoitusta ja viitekehystä. Kaikki kysymykset eivät näkyneet vastaajille automaattisesti, vaan kysymykset valikoituivat aiempien vastausten perusteella. Esimerkiksi ensimmäinen kysymys rajasi osallistuneet ja osallistumattomat kahteen kategoriaan, joiden mukaan seuraavat kysymykset valikoituivat.

Oletko koskaan osallistunut naistenpiiriin?

- olen, 1 – 5 piiriin
- olen, 6- 10 piiriin
- olen, yli 10 piiriin
- en ole osallistunut

Oletko kiinnostunut osallistumaan naistenpiireihin? Valitse parhaiten kuvaava vaihtoehto

- olen
- olen, jos järjestetään lähellä
- olen, jos tunnen ryhmän vetäjän
- olen, jos tunnen jo entuudestaan muita osallistujia
- olen, jos (avoin kenttä vastaukselle)
- en ole kiinnostunut asiasta

Mitä toivoisit saavasi keskustelupiiristä? Voit valita useamman vaihtoehdon

- uusia ystäviä
- uusia kontakteja
- vertaistukea
- verkostoja
- yhdenvertaisuuden kokemuksia
- kuulluksitulemisen kokemuksia
- nähdyksitulemisen kokemuksia
- turvallisia kohtaamisia
- turvallista tilaa

- syvää yhteyttä yhden tai useamman osallistujan kanssa
- uusia ideoita
- elämyksiä
- mieluista tekemistä
- ei mitään yllämainituista
- muuta, mitä? (avoin kenttä vastaukselle)

Mitä olet saanut keskustelupiiristä? Voit valita useamman vaihtoehdon

- uusia ystäviä
- uusia kontakteja
- vertaistukea
- verkostoja
- yhdenvertaisuuden kokemuksia
- kuulluksitulemisen kokemuksia
- nähdyksitulemisen kokemuksia
- turvallisia kohtaamisia
- turvallista tilaa
- syvää yhteyttä yhden tai useamman osallistujan kanssa
- uusia ideoita
- elämyksiä
- mieluista tekemistä
- ei mitään yllämainituista
- muuta, mitä? (avoin kenttä vastaukselle)

Suosittelisitko piirityöskentelyä hyvänä vertaistoiminnan ja jakamisen muotona muille?

- kyllä
- en

Oletko kokenut piirin turvalliseksi paikaksi tulla nähdyksi ja kuulluksi?

olen

- olen, useimmiten
- olen, joskus

- olen, harvoin
- en ole

Mitkä ovat mielestäsi olleet tärkeimmät osatekijät turvallisuuden tunteen muodostumisen tai sen puuttumisen kannalta? (avoin kysymys)

Oletko koskaan itse kutsunut koolle/järjestänyt naistenpiiriä?

- olen
- en
- en, mutta olen harkinnut asiaa

Mikä sai sinut innostumaan piirin järjestämisestä? Voit valita useamman vaihtoehdon

- halusin tuoda piirin paikkakunnalleni
- halusin koota ihmiset yhteen
- halusin lisätä avointa keskusteluyhteyttä lähiympäristössä
- halusin tarjota voimaannuttavaa toimintaa
- muu syy, mikä? (avoin kenttä vastaukselle)

Mitkä asiat koet tärkeiksi piirin muodostumisessa? Mikä on piirin punainen lanka? (avoin kysymys)

Voisiko piiri mielestäsi toimia tasavertaisemman kommunikoinnin työvälineenä muissakin yhteyksissä, esimerkiksi kouluissa tai työpaikoilla?

- kyllä (avoin kenttä vastaukselle)
- ei (avoin kenttä vastaukselle)
- ehkä (avoin kenttä vastaukselle)

ikä (avoin kenttä vastaukselle)

paikkakunta (avoin kenttä vastaukselle)

"Piirin punainen lanka on tarjota kaikille tila tulla kuulluksi ja nähdyksi, sillä se on meidän kaikkien primäärinen tarve." (Anonyymi)

Katju Koivumaa 2017

Keskustelupiirissä on pohjimmiltaan kyse tasavertaisuudesta, luottamuksesta, avoimuudesta ja turvallisuudesta.

Tämän mahdollistaa

- 1) piirin muoto, jossa jokainen kohtaa toisensa kasvokkain*
 - 2) puhekeppi, tai muu symboli, joka merkitsee sen haltijan vuoroa puhua keskeytyksettä ja ilman arvostelua*
 - 3) kunnioitus*
 - 4) vaihtolovelvollisuus, piirin asiat jäävät piiriin*
-

Piirityöskentelyssä fasilitaattori, koollekutsuja osallistuu tasavertaisena piiriin. Hänen vastuullaan kuitenkin on luoda ja ylläpitää piirin turvallisuutta ja rauhaa – niin tilan, kuin muiden osallistujien osalta.

Fasilitaattorin on tärkeää perehtyä piirityöskentelyn arvoihin ja käytäntöihin ennen piirin järjestämistä, jotta piirissä pysyy turvallinen ja luottamuksellinen tila.

Piirin koollekutsuminen alkaa teeman pohtimisesta – halutaanko rajata fokusta ja kuinka tarkasti? Onko kyseessä selvästi vertaistuellinen piiri, avoin sydänpiiri, jossa jokainen rakentaa piirin teemaa ikään kuin lennosta, vai esimerkiksi konfliktin selvittämiseen tähtäävä keskustelupiiri koululuokassa?

Joissain tapauksissa fasilitaattorin on hyvä keskustella piiriin osallistuvien osapuolten kanssa kahden kesken ennen piirin kokoontumista, jolloin piirin vetäjä voi saada tilanteesta molempien osapuolten henkilökohtaiset kokemukset selviksi jo ennen piirin alkua. Tällöin fasilitaattorilla on myös mahdollisuus pohtia muiden piiriin osallistujien tarvetta, kuten esimerkiksi koulun sosiaalihuoltoon kuuluvien henkilöiden, muiden opettajien tai mahdollisten huoltajien osallistumista.

Konfliktitilanteita piirityöskentelyn avulla ratkaistaessa on aina ensiarvoisen tärkeää alustaa piirityöskentelyä menetelmänä, sen kulkua sekä arvopohjaa jo ennakkoon. Samoin konfliktin osapuolten tulee osallistua keskustelupiiriin vapaaehtoisesti, jotta keskeisimmät osat – turvallisuus, luottamus ja avoimuus voivat toteutua.

Seuraava tärkeä askel keskustelupiiriä järjestettäessä on etsiä sopiva tila, johon voidaan luoda turvallinen ja rauhallinen tunnelma kaikille. Tilan on hyvä olla suljettu huone, jossa ei ole läpikulkua häiritsemässä piirityöskentelyä.

Valmisteluissa tärkeää on myös laittaa tila valmiiksi ja valita puhesymboli, joka pitää huomion sen haltijassa. Usein piirityöskentelyssä piirin keskellä on jonkinlainen koriste, perinteisesti elävä tuli, joka rauhoittaa ja auttaa keskittämään ajatuksia.

Piirin kokoontuessa fasilitaattorin on hyvä ottaa jokainen tulija henkilökohtaisesti vastaan ja toivottaa tervetulleeksi, näin jokainen on jo saanut kontaktin ainakin yhteen ihmiseen ennen piiriin saapumistaan.

Vaikka piirin koollekutsuja onkin samanvertaisessa asemassa muiden osallistujien kanssa, on alussa hänellä vastuu kertoa piirin arvoista ja kulusta – tässä kohtaa luottamuksellisuutta ja puhesymbolin merkitystä ei voi liikaa korostaa! Myöhemminkin fasilitaattorin voi olla tarpeellista huomauttaa keskustelupiirin säännöistä, yleisimmin puhesymbolin ohipuhumisesta – vain puhesymbolin haltija saa puhua.

Mikäli kyseessä on selvästi konfliktin käsittelyyn rajautuva keskustelupiiri, on fasilitaattorin tehtävä tuoda esiin rakentavia ja tarkentavia, mutta ehdottomasti puolueettomia kysymyksiä ilmaan. Tällöin on tärkeää muistaa myös rakentava kommunikointityyli, jossa painopiste on minämuotoisessa ilmaisussa verbaalisen osoittelun sijasta.

Keskustelupiiri jatkuu aina puhesymbolin siirtyessä piirissä seuraavalle, kunnes kenelläkään ei ole enää sanottavaa.

Lopuksi on hyvä pitää pieni hiljentymisen hetki, joka ikään kuin sulkee piirin ja pehmentää loppua

Fasilitaattorin voi olla hyvä lopuksi vielä muistuttaa piiriin kuuluvasta ehdottomasta salassapitovelvollisuudesta ja hyvästellä osallistujat henkilökohtaisesti.

